

Stadmakers congres 2022

Introductie Koers op Zuid:
waar werken we naartoe? #1

Opbrengst Stadmakerscongres
2022: wat nemen we mee? #2

Krantenkoppen: Rotterdam
Zuid in 2040 #1-4

Veranderen en toch jezelf blijven

Dat is Zuid én dat kan op Zuid

Introductie Koers op Zuid

Projectmanager Isabelle Vries.

Rotterdam Zuid staat in de spotlights. Er gebeurt veel! Denk aan nieuwe ontwikkelingen als Wielewaal, Katendrecht, Hart van Zuid en de plannen voor een nieuwe oeververbinding. Er is ook veel dynamiek in bestaande wijken, woningen en buitenruimte worden aangepakt en er komen steeds meer initiatieven vanuit bewoners om hun buurt te verbeteren. Steeds meer mensen willen op Zuid wonen, maar ... er is ook nog veel te doen!

We willen dat iedereen op Zuid kan wonen, dat woningen energiezuinig worden en betaalbaar blijven. Dat onderwijs en werk nabij is en je daar gemakkelijk kunt komen met het openbaar vervoer. Dat er nieuwe bedrijven komen en meer maatschappelijke en culturele voorzieningen. Dat het prettig en gezond reizen en verblijven is. En dat Zuid weerbaar is tegen klimaatverandering. Nieuwe ontwikkelingen in en rond de wijken moeten aan al deze ambities

bijdragen. Om dit alles beet te kunnen pakken is een samenhangende toekomstvisie nodig, die de koers voor de komende decennia uitstippelt voor goede groei op Zuid.

Het energieke atelier dat de gemeente organiseerde met De Zwarte Hond, markeerde voor ons het begin van het gesprek over "Koers op Zuid 2040". De opdracht aan de acht vol bezette werkplaatstafels was; maak met jouw groep een krantenkop voor jouw plek of buurt en geef in steekwoorden aan wat er in 2040 over deze plek of buurt op Zuid geschreven moet kunnen worden. Deze ogenschijnlijk simpele opdracht leverde in sneltreinvaart creatieve uitkomsten op.

In deze krant staat een korte weergave van wat de Stadmakers aan de acht verschillende werktafels belangrijk vonden. Jeroen de Willigen, onze ateliermeester, vat op pagina 2 kort samen wat deze opbrengst betekent.

Transitieplan Carnisse gelukt!

Carnisse. De Carnissenaar leeft langer, gelukkiger en gezonder dan de gemiddelde Rotterdammer.

“Het was een goede beslissing om te blijven als ondernemer.”

20 jaar geleden kwam de fazant in opstand. Nu, 20 jaar later, heeft dit geleid tot een geslaagde exercitie om samen met de bewoners de transitie in te zetten. De Carnissenaar is gelukkig, gezond, leeft langer, is gebonden aan de wijk en staat schouder aan schouder.

Steekwoorden:

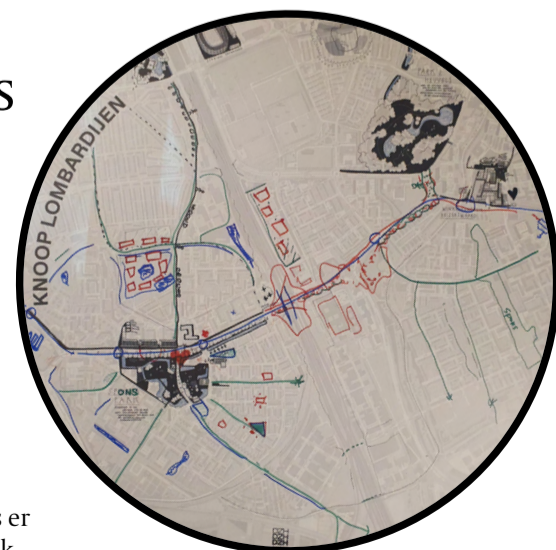
Experiment (woning, blok, straat), kleine korrel, buitenruimte, ontmoeting, veilig en gezond, mobiliteitstransitie, kindvriendelijk, bewegen, schouder aan schouder, scholen, focus op zittende bewoners, verbinding rest van de stad, lange adem.

“Mijn kinderen zijn opgegroeid en nog steeds in de wijk, dus zie ik mijn kleinkinderen ook opgroeien.”

Van afvoerputje naar groene spons van Rotterdam.

Lombardijenknoop. Gezond in de waterlelie.

Lombardijen is in 2040 een gemengde wijk waar geen gentrificatie heeft plaatsgevonden. Gezond, groen en minder overlast. Door nieuwe woontypologieën zijn er nieuwe doelgroepen bewoners. Vooral mensen met een middeninkomen. En nog steeds is er een enorm sociaal hart voor de wijk. En ook niet onbelangrijk, er is meer werk. Een typisch voorbeeld van gezond verdichten!

Het verhaal van Zuid op het AIR Stadmakerscongres 2022

Wat opviel en wat we meenemen

Ateliermeester Jeroen de Willigen.

Een bevlogen groep stadmakers spoelde vrijdagochtend 4 november onze atelierruimte op het Stadmakerscongres in. Als 'ateliermeester' van deze werksessie over Rotterdam Zuid een fijn vertrekpunt. En net zo bevlogen hebben zij met elkaar gepraat over en gewerkt aan acht verschillende plekken op Zuid. Plekken die waren uitgekozen omdat ze exemplarisch zijn voor wat er aan de hand is. Verschillende plekken, buurten en voor-zieningen op Zuid hebben iets eigs, maar delen te weinig. Een gemiste kans, én de opgave die we met dit atelier wilden aankakten en uitdiepen.

In het onderzoek voor het Verhaal van Zuid dat De Zwarte Hond met de Gemeente Rotterdam uitvoerde als onderdeel van Koers op Zuid, kwamen we tot de conclusie dat Zuid een stadsdeel is waar (bijna) alles te vinden is. Natuurlijk wisten we dat ook al wel, maar als je Zuid op zichzelf beschouwt en de grote diversiteit aan woonmilieus, de verschillende landschappen, voorzieningen en werkgebieden op een rijtje zet kom je tot een ongelooflijk rijke schakering. Alleen ontbreekt het vaak aan goede verbindingen tussen al deze onderdelen. De relatie tussen oud en nieuw, tussen buitendijks en binnendijks, tussen vooroorlogse en naoorlogse

buurten, tussen bebouwd en groen, tussen werk- en woongebieden en tussen de verschillende woonmilieus is vaak verstoord. En waar die verbindingen er wel zijn, zijn die doorgaans niet van een fijne kwaliteit. Zuid heeft van alles, maar het is hoofdzakelijk de samenhang die ontbreekt. Het verbeteren van die samenhang is – helaas, zou ik willen zeggen – niet het enige dat er moet gebeuren. Er zijn immers meer problemen op Zuid. Denk alleen al aan de armoede, de gezondheidssituatie en daaraan gerelateerd de levensverwachting van veel inwoners, en aan de technische en energetische staat van een groot deel van de woningvoorraad. Ook de OV-bereikbaarheid en de klimaatadaptiviteit zijn nog niet op orde.

Het helpt Zuid echter niet om deze vraagstukken allemaal op zichzelf, los van elkaar en pragmatisch op te lossen. Dat brengt niet de broodnodige samenhang in Zuid en die sectorale oplossingen vragen bovendien meer ruimte, geld en tijd. Integraal deze vraagstukken oplossen is de richting waarin we het hier moeten – en willen – zoeken. Dit vereist kennis, visie, eigenaarschap en regie. En juist daarom is de gemeente Rotterdam met een visie als basis, letterlijk naar Zuid gegaan om op het Stadmakerscongres met stakeholders, bewoners, ontwerpers en experts te werken aan concrete plekken en een begin te maken aan

integrale lange termijn oplossingen. De resultaten van deze werksessie hebben veel nieuwe inzichten, en oplossingen opgeleverd. De breedte van de resultaten is zo groot, dat het bijna ondoenlijk is een gemeenschappelijke deler te benoemen. Daarmee wordt namelijk geen recht gedaan aan de diepte van de discussies en de precisie van sommige antwoorden. Maar als ik dan toch iets moet benoemen is het een breed gedragen vertrouwen dat Zuid voor een groot deel zélf haar boontjes kan doppen. Dat veel van de oplossingen besloten liggen in het karakter en de kwaliteit van de bestaande stad, en dat we voor de oplossingen niet te klein moeten denken, maar ook zeker niet te groot. Veel van de tafels kwamen met ideeën om het lokale - vaak rafelige - stedelijke weefsel en de sociale cohesie te versterken door nieuwe verbindingen te initiëren. Geheel in lijn met onze 'koers'. In die zin werd er door deze stadmakers al gehoor gegeven aan de oproep die Arjen van Veelen doet in zijn boek over Rotterdam met dezelfde titel: we kunnen het gerafelde stadsweefsel repareren door draden te vlechten. Dat kunnen we door elkaar niet-vooringenomen, onbekommerd, en onbevangen aan te spreken (en uit te laten spreken). En dat was precies wat we op die ochtend tijdens het Stadmakerscongres hebben gedaan. Wij zijn benieuwd waar de Koers op aanzet. Hopelijk is deze krant de eerste van vele mooie nieuwsberichten hierover.

Coöperatie Keizerswaard succes voor jong en oud.

Keizerswaard. Nieuw centrum verbindt diverse woonvormen met culturele leven en groene buitenruimte.

Centrumplan Keizerswaard is na jarenlang een belofte zijn geweest nu eindelijk voltooid. Niet alleen zijn coöperatieve woonvormen toegevoegd naar de wensen van mensen in IJsselmonde zelf. Ook nodigt dit groene 'stadshart,' met een verzorgingsgebied van 70.000 inwoners, uit tot ontmoeten; Zo heeft Podium Islamunde zelfs letterlijk haar intrek genomen op het plein. Een verbeterde OV verbinding en goede routes voor langzaam verkeer waren belangrijke voorwaarden om het gebied niet alleen lokaal maar ook stedelijk te verankeren.

Hart van Zuid succesvol gedotterd.

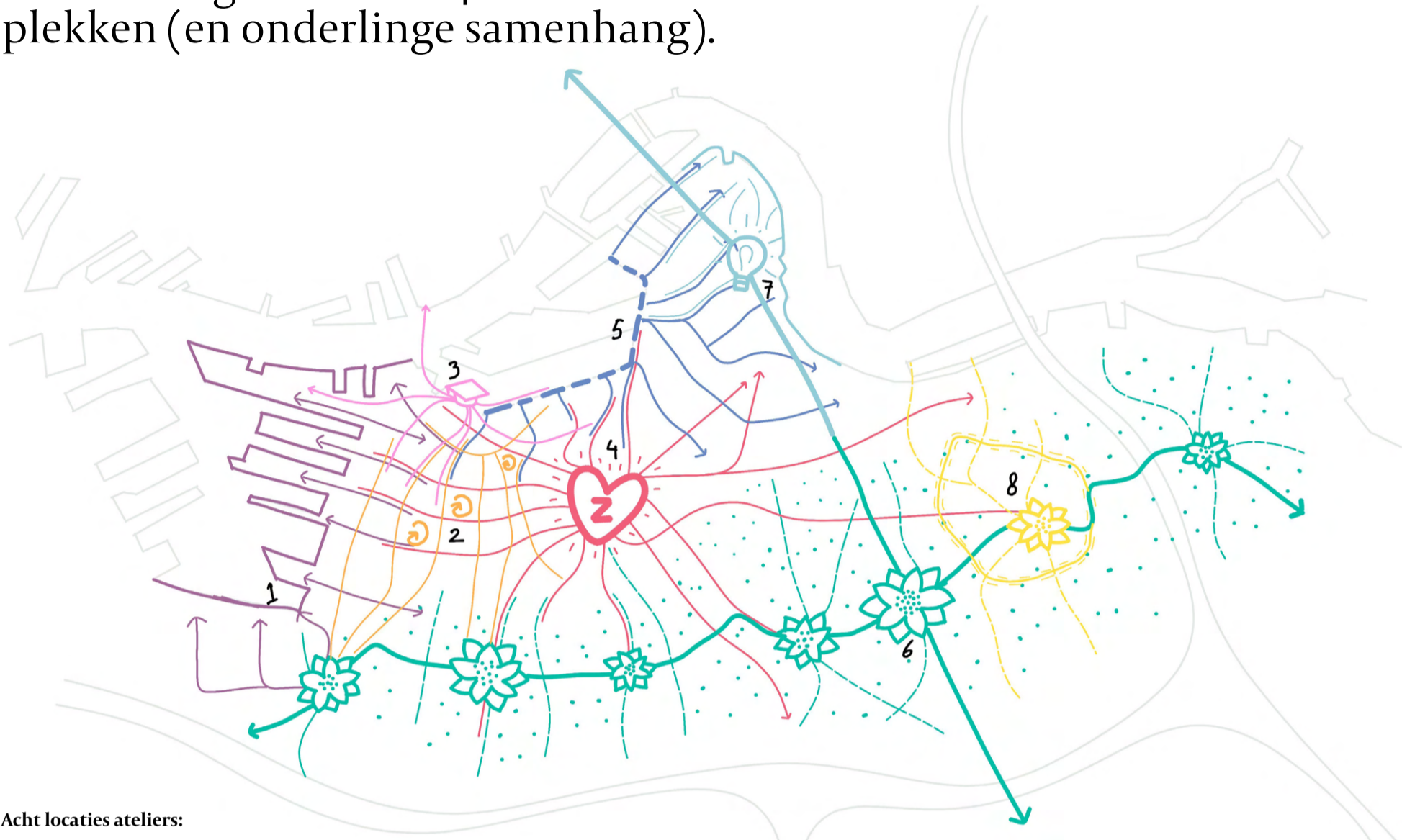
Zuidplein. Levensverwachting Rotterdammers stijgt met zes jaar ten opzichte van 2022, mede door pact marktpartijen, zorgverzekeraars, gemeente en bewoners.

Steekwoorden:
Wooncollectief voor ouderen: ouderen gezamenlijk met Ikazia ziekenhuis realisatie innovatief woon-zorgconcept.

Verbeelding ambitie 2040

Verbeelding ambitie 2040 van de acht onderzochte plekken (en onderlinge samenhang).

Acht locaties ateliers:

1. Waalhaven / Charloisse Poort: Het is hier heel druk!	3. Cultuur & Campus: 'Culture & Campus Liverpool' opent de deuren.	5. Stadsas Rijn-Maashaven: Wij zijn gehoord, de oever is van ons.	7. Kop van Feijenoord: De plek voor hoofd, hart en handen.
2. Carnisse: Transitieplan Carnisse gelukt!	4. Zuidplein: Hart van Zuid succesvol gedotterd.	6. Lombardijenknoop: Van afvoerputje naar groene spons van Rotterdam.	8. Keijzerswaard: Coöperatie Keijzerswaard succes voor jong en oud.

Kop van Feijenoord: de plek voor hoofd, hart en handen.

Kop van Feijenoord. Vroeger wilde je er niet naartoe, nu wil je er niet meer weg.

Hoofd staat voor de innovatie van de vroegere industrie: Wilton Feijenoord, Unilever met zijn margarine, de stoomtrein, patenten van Hunter Douglas etc. Het hart is dat je wilt wonen en werken, hier in de wijk. En de handen zijn de maakcultuur, het fysiek bezig zijn.

Vroeger wilde je er niet naartoe, nu wil je er niet meer weg! Het was een plek waar je niet naartoe wilde vanwege het pesthuis bijvoorbeeld. Nu is het echt weer verbonden met de stad, geen eiland meer. De havens zijn ooit zomaar gegraven. Maar met nieuwe bruggen, pontjes en groen langs de oever is het weer echt een onderdeel van de stad geworden. We lopen vanaf het station over de Coolsingel, via de bruggen, langs de groene rivieroeveren naar het Feyenoord stadion, ons Feyenoord speelt! En ze winnen!

Wij zijn gehoord, de oever is van ons.

Stadsas Rijn-Maashaven. Ondernemers en bewoners richten eigen gebied in.

Sport, muziek en eten brengt bewoners bij elkaar op de grenzen van het park, onder de metrolijn wordt gesport.

Steekwoorden:
Steun van bewoners: wat willen zij voor voorzieningen. Sport, cultuur en eten als verbinder: barrière verzachten onder de metro en in de Maassilo en omliggende panden worden goedkope m2 gereserveerd en behouden voor initiatief en ondernemerschap uit buurten.

“Maashaven omgeving is met bewoners en ondernemers, gemeente en ontwikkelaars ontwikkeld tot een plek waar wij ons thuis voelen.”

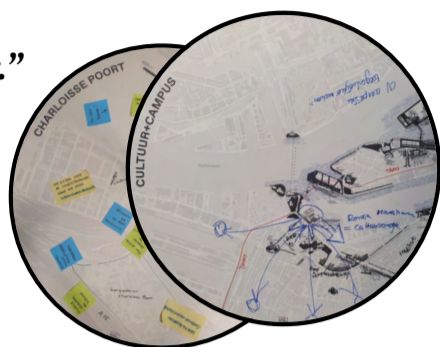

Het is hier heel druk!

Waalhaven/Charloisse Poort.

“Ik stond net naast een vogelspotter, een treinspotter en een havenspotter.”

Destijds gold dat door de fysieke scheiding tussen Rotterdam Zuid-west en de Waalhaven de verbinding nihil was. Dit kwam door het enorme plakaat aan wegen, de hoeveelheid sporenspaghetti, viaducten en de dijk. Onbekend maakte onbemind. Nu is er in de Rotterdam Zuid-west volop maakindustrie, een nieuwe economische motor voor Zuid. “Ik werk ook weer in de Waalhaven. Er gaat een wereld voor me open! Het is ook druk joh, er komen veel meer mensen dan vroeger.” Ook toeristen kunnen de plek inmiddels waarderen. Je kunt er tegenwoordig gemakkelijk met de metro komen en ook met Felyx scooters ben je er zo. En er is genoeg te doen, ook na werktijd. Het nieuwe terras bij de lange pier begint nu echt te lopen en binnenkort komt er een drijvend zwembad. De nieuwe uitkijkpost is nu al een icoon voor Zuid. Je kunt er goed vogels spotten maar ook het gebied overzien; “spot de Wielewa(a)l(er) in de Waalhaven, haha”. Het is ook veel groener dankzij de grootschalige bomenaanplant

begin jaren '20. Dat oogt vriendelijker maar is ook voor de natuur een goede verandering geweest. De biodiversiteit is aanzienlijk verbeterd, er worden meer soorten geteld. Ten opzichte van 2020 is er een nieuwe balans in het mozaïek van haven, bedrijventerrein, woonbuurten en natuur gevonden. Waarbij de fysieke scheidingen door de infrastructurele spaghetti nu juist aangenaam voelen. Zo van het buurtje naar de haven, naar het groen en naar het zwembad. In het weekend fiets je zo naar Rhooon of haalt appels bij de Herenboeren langs de Charloisse Lagendijk. Al met al is de toekomst kleurrijk, want NPRZ kan worden opgeheven.

‘Culture & Campus Liverpool’ opent de deuren.

Cultuur & Campus. Naar concept van Cultuur & Campus Rotterdam nu ook in Liverpool een open (kunst)onderwijsplek met publiek toegankelijk cultuurprogramma.

Na de start van Cultuur & Campus Rotterdam in 2030 (en Bauhaus 2023) zal de eerste dependance van deze succesvolle culturele onderwijsplek ook in Liverpool openen. Een plek die ruimte biedt aan vernieuwend en breed toegankelijk kunstonderwijs, gratis belevingstentoonstellingen en makersplekken voor zowel professionals als lokaal talent. Daarbij is de fysieke locatie - aan stadshaven “Waterfront” een weloverwogen keuze. Net als in Rotterdam moet de nieuwe plek een aanjagende rol hebben in het nog beter verbinden van twee stadsdelen en de directe omgeving aantrekkelijk maken voor alle ‘Liverpooldians’.

“Cultuur & Campus is voor ieder onontdekt talent, los van afkomst of kapitaal.”

Colofon

Dit document is gemaakt in samenwerking tussen De Zwarte Hond en Gemeente Rotterdam, in het kader van het Stadmakerscongres 2022. Dit congres werd georganiseerd door AIR en vond plaats

op 4 november 2022 in theater Zuidplein. In een werksessie is aan 8 tafels steeds onder leiding van een tafelvoorzitter door stadmakers gesproken en getekend aan de acht gekozen locaties op Zuid.

Aan elke werktafel is een opzet voor een krantenartikel uit 2040 gemaakt; dit krantje is daar de weergave van.